

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง มีสาระสำคัญสรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ คน กระบวนการ และเทคโนโลยี

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง คุณวุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทองมีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง คุณวุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยทางการศึกษาซึ่งมีขั้นตอนกล่าวโดยสรุป ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง โดยแบ่งออกเป็น ผู้บริหาร 354 คน และครู 3,735 คน รวมทั้งสิ้น 4,089 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของยามานะ (Yamane) (สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546, หน้า 445) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความ

คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ($e = 0.05$) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน แล้วสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนจากทุกกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 150 คน และครู 214 คน รวมทั้งสิ้น 364 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ประเภท คำถามปลายปิด (closed form) ลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) มี 5 ระดับ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำจาก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำมาประกอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการ ความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชชาติ สิงห์บุรี และอ่างทอง ใน 3 ด้าน คือ ด้านคน ด้านกระบวนการ และด้านเทคโนโลยี ซึ่งแบ่ง แบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชชาติ สิงห์บุรี และอ่างทอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ คน กระบวนการ และเทคโนโลยี

2.2 การหาคุณภาพของเครื่องมือ ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 นำเสนอร่างแบบสอบถามต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) วิธีที่ใช้ในการตรวจสอบคือการหาค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (index of item objective congruence : IOC) ให้ค่า ความสอดคล้องรายข้อมีค่าระหว่าง 0.6-1.00

2.2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วไป ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

2.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหาร และครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.2.4 นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ด้วยโปรแกรม สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.986

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 364 ฉบับ ให้กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง และได้รับแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับมาจำนวน 364 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแจกแจงความถี่ (frequency) เพื่อหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (F-test) โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.90 ส่วนใหญ่ตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 58.80 ประสบการณ์ในตำแหน่งส่วนใหญ่มีมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.00 ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.50 ส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 51.37 ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.30 และอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท คิดเป็นร้อยละ 27.50 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี คิดเป็นร้อยละ 41.20 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง คิดเป็นร้อยละ 31.30

ตอนที่ 2 การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ปรากฏผลดังนี้

1. การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยภาพรวม 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือ ด้านคน และด้านเทคโนโลยี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านคน โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดเป้าหมายบุคลากรในแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ และมีเพียง 1 ข้ออยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือมีการกำหนดค่าตอบแทนเพื่อเป็นการจูงใจให้ดำเนินการจัดการความรู้อย่างทุ่มเท

1.2 ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการในการจัดการความรู้ให้ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ มีการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ให้เป็นระบบ

1.3 ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเทคโนโลยี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ มีการสร้างหรือพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้ตามที่ได้ออกแบบไว้ และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินและการบำรุงรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง โดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง คุณวุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด ปรากฏผลดังนี้

1. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างผู้บริหารและครู โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยภาพรวม 3 ด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการและเทคโนโลยี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านคน ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง ได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป พบว่าผู้มีตำแหน่งต่างกันมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวม 3 ด้าน และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามวิทยฐานะ ได้แก่ คศ.1 คศ.2 และ คศ.3 พบว่าผู้มีวิทยฐานะต่างกันมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวม 3 ด้าน และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

6. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่าผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะเรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวม 3 ด้าน และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

7. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาที่สังกัด ได้แก่ ชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง พบว่าผู้ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาต่างกัน มีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาโดยภาพรวม 3 ด้าน และราย ด้านคนและกระบวนการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.1 ด้านคน สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี และอ่างทอง มีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7.2 ด้านกระบวนการ สถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี และ อ่างทอง มีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร และครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านคน 2) ด้าน กระบวนการ และ 3) ด้านเทคโนโลยี มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา

1.1 ด้านคน โดยภาพรวมและทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายบุคลากรในแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุด อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการกำหนดค่าตอบแทนเพื่อเป็นการจูงใจให้ดำเนินการจัดการ ความรู้อย่างทุ่มเท ซึ่งสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งจะได้รับ นโยบายในเรื่องการจัดการความรู้ และนำนโยบายนั้นมากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของตนเอง ตามความเหมาะสมของบุคลากรในแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชัด บุญญา (2552, มกราคม 12) ว่ามีการกำหนดพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาตรา 11 ที่กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วน ราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องส่งเสริมและ พัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรในสังกัดให้ เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้เป็นส่วน หนึ่งของการพัฒนาบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร สมปราชญ์ (2548, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นภารกิจที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร โดยจะ

กำหนดเป้าหมายบุคลากรในแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ และสอดคล้องกับ โยรุกอกลู (Yorukoglu, 2009, April 10) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยการจัดการความรู้กับองค์การแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาจะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ต้องอาศัยปัจจัยการจัดการความรู้ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ ความสามารถของบุคลากรและการเสริมแรง ทำให้เกิดสังคมนฐานความรู้ ในสถานศึกษาด้วย ซึ่งสถานศึกษาได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรจากการจัดการความรู้ และกำหนดเป็นเป้าหมายบุคลากรในแผนปฏิบัติการจัดการความรู้ ส่วนในเรื่องของการกำหนดค่าตอบแทนเพื่อเป็นการจูงใจให้ดำเนินการจัดการความรู้อย่างทุ่มเทนั้น มักจะมีน้อยเพราะถือว่าบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้รับเงินเดือนของตนเองอยู่แล้ว และเรื่องของการจัดการความรู้ก็เป็นงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ถ้าคำนึงถึงหลักการบริหารที่ต้องมีการเสริมแรง ดังคำกล่าวของโยรุกอกลู การให้รางวัลหรือค่าตอบแทนเล็กน้อยก็เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจอีกอย่างหนึ่งให้กับบุคลากรในหน่วยงาน สรุปได้ว่า ค่าตอบแทนหรือรางวัลไม่ใช่เรื่องจำเป็นมากนักแต่ถ้าสามารถบริหารโดยมีส่วนนี้ควบคู่ไปด้วยบุคลากรก็จะดำเนินการจัดการความรู้อย่างทุ่มเท ซึ่งจากการเสริมแรงเพียงเล็กน้อยแต่ให้ผลกลับมาอย่างมากมายก็นับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า

1.2 ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการในการจัดการความรู้ให้ชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ มีการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนที่ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของกระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 111) ที่ว่าการวางแผนปฏิบัติงานเป็นเสมือนการดูแผนที่ของการดำเนินงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติทุกคนมองเห็นภาพการทำงานตลอดตั้งแต่ต้นจนจบและเห็นเป็นภาพเดียวกัน ทำให้เกิดความเข้าใจในเป้าหมาย องค์ประกอบ เนื้องาน กำหนดเวลา ผู้รับผิดชอบ ความพร้อมในการปฏิบัติงาน และแนวทางการปฏิบัติงาน เป็นผลให้สามารถคาดคะเนหรือคาดหวังผลสำเร็จได้อย่างเป็นระบบ ตลอดจนคาดการณ์ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้ล่วงหน้า และสอดคล้องกับ ลาวัลย์ สุขยิ่ง (2549, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าในจุดเริ่มต้นองค์กรต้องกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ขึ้นมา ซึ่งเป้าหมายนี้องค์กรได้กำหนดกรอบและแผนงานในการประเมินผลสำเร็จไว้ล่วงหน้า จากนั้นเริ่มขั้นตอนการจัดการความรู้ คือ การจัดการการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม การสื่อสาร กระบวนการและเครื่องมือ การวัดผลความสำเร็จ และการยกย่องชมเชยและให้รางวัล และการดำเนินการจัดการความรู้มีขั้นตอนการดำเนินการ คือการสร้างและแสวงหาความรู้ (knowledge creation and acquisition) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ (knowledge organization) การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ (knowledge codification and refinement) และการเข้าถึงความรู้ (knowledge access) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาและขยายการนำการจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับบุญดี บุญญาภิจ, นงลักษณ์

ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงษ์ พรชนกนาถ และปรียววรรณ กระณล้วน (2548, หน้า 54) กล่าวว่า กระบวนการจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ ประกอบด้วย 1) การค้นหา 2) การสร้างและแสวงหาความรู้ 3) การจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) การเข้าถึงความรู้ 6) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 7) การเรียนรู้ เพื่อให้ความรู้เหล่านี้จะถูกนำไปใช้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ๆ อีกเป็นวงจรที่ไม่มีที่สิ้นสุด และสอดคล้องกับคำกล่าวของศรีไพโร ตักศิ์รุ่งพงศากุล, และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย (2549, หน้า 348-349) ที่กล่าวว่า การเลือกหรือกลั่นกรองความรู้ให้เป็นระบบ เป็นกิจกรรมที่จัดทำขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้สามารถศึกษาและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนมาแยกแยะ วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ และหลอมรวมความรู้ที่ได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจวงจันท์ เปลี่ยนคง, และสุทธามาศ ทรวงแสง (2550, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรตีสายไหมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้โมเดลการสร้างความรู้ของนักจัดการความรู้ที่เรียกว่าวงจรเซกิ (SECI) ของโนนากะ (Nonaka) และโมเดลการจัดการความรู้ตามโมเดลของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) ที่มุ่งเน้นกระบวนการเกี่ยวกับความรู้ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ปรับปรุงการทำงานให้มีคุณภาพมาตรฐานสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับ มงคล สุวรรณรังสี, และวัชร เพ็ญสุภาพ (2551, บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการอธิบายการจัดการความรู้ในงานก่อสร้าง ในมุมมองของกิจกรรม สถานะ และประโยชน์ พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดการปฏิบัติการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ และยังไม่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการจัดการความรู้เท่าที่ควร สรุปได้ว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์หรือจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี แต่กระบวนการจัดการความรู้นั้นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบจึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ให้เป็นระบบ เป็นสิ่งที่สถานศึกษาสมควรที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรสะดวกแก่การศึกษาและทำความเข้าใจจากความรู้ นั้น ๆ

1.3 ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมพบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเทคโนโลยี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ มีการสร้างหรือพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้ตามที่ได้ออกแบบไว้ และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินและการบำรุงรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ นับว่าเทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเพราะช่วยในเรื่องของการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา และยังช่วยให้การเข้าถึงความรู้ที่อยู่ในคลังความรู้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของคำรณ ศรีน้อย (2549, หน้า 183) ที่ว่าการวางแผนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการวางแผนขององค์กร เพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบบงาน และเกิดความสะดวกรวดเร็วในการ

เข้าถึงข้อมูลขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิพันธ์ ภาคสกุลวงศ์ (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการความรู้ในฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาลร่มจักร อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าปัญหาในการจัดการอันดับ 1 คือด้านเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ ซึ่งมีแนวทางแก้ไขจากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน คือ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้องค์กรนำเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการสร้างคลังความรู้ และนำระบบสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ สรุปได้ว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ได้เล็งเห็นความสำคัญของการวางแผนในเรื่องของเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ โดยมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเทคโนโลยี แต่สถานศึกษายังประสบกับปัญหาในเรื่องการจัดการเทคโนโลยี โดยเฉพาะเรื่องการสร้างหรือพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้ตามที่ได้ออกแบบไว้ และมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินและการบำรุงรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ

2. การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน วิชยฐานะ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด จากการจัดการความรู้ในสถานศึกษา 3 ด้าน พบว่าสถานภาพด้านเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง วิชยฐานะ ขนาดโรงเรียน ต่างกันมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนสถานภาพด้านวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะด้านกระบวนการและเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัดต่างกันมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะด้านคนและด้านกระบวนการ ซึ่งสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี และอ่างทองมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้ง 2 ด้าน จากผลการวิจัยถึงความแตกต่างของสถานภาพของผู้ตอบดังกล่าวนี้ สาเหตุที่สถานภาพด้านเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง วิชยฐานะ และขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจัดการความรู้ในสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามแนวทางที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่ผ่านการอบรมจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเหมือนกัน แต่เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละสังกัดมีบริบทที่แตกต่างกันจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือประยุกต์ให้เข้ากับบริบทเป็นรายด้าน ซึ่งก็อาจทำให้แต่ละสังกัดมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชัด บุญญา (2552, มกราคม 12) ที่ว่าการจัดการความรู้ในโรงเรียนจึงเป็นการรวบรวม สร้าง จัดหา นำความรู้ที่ชัดแจ้ง(explicit knowledge) หรือความรู้เป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และความรู้ในตัวบุคคล (tacit knowledge) หรือความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เพื่อช่วยให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถเข้าถึงความรู้ เกิดความรู้ใหม่ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาครู และพัฒนาโรงเรียนจนประสบ

ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนแต่ละแห่งมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นแต่ละโรงเรียนจึงต้องมีการนิยามการจัดการความรู้สำหรับตนเองโดยเฉพาะ เพราะการจัดการความรู้เป็นพลวัต ไม่หยุดนิ่ง มีความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปฏิบัติ กระบวนการ และเทคโนโลยีซึ่งเป็นวงจรไม่รู้จบ ต้องมีการพัฒนาและยกระดับขึ้นไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ชั่วคราว และเป็นวงจรที่เปิดสู่ภายนอก เพื่อคัดความรู้และพลังจากภายนอกมาใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของจวงจันท์ เปลียนคง, และสุชามาศ ทรวงแสง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโรตีสายไหม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เพศหญิงและชาย มีความคิดเห็นเรื่องการจัดการความรู้ในการผลิตโรตีสายไหม ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ศตะภูริ (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้เครือข่ายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 5 นครราชสีมา พบว่าสถานภาพด้านเพศ ตำแหน่งประสบการณ์ในตำแหน่งนั้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล สุวรรณรังสี, และวัชระ เพียรสุภาพ (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอธิบายการจัดการความรู้ในงานก่อสร้าง ในมุมมองของกิจกรรม สถานะ และประโยชน์ จากการสำรวจพบว่า ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีมุมมองด้านการจัดการความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะกระบวนการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านคน กระบวนการ และเทคโนโลยี โดยภาพรวมการจัดการความรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการสร้างคลังความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในสถานศึกษา
2. ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้มีการพัฒนาโปรแกรมเฉพาะเพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการความรู้ได้ตามที่ได้ออกแบบไว้ เช่น ระบบแลนภายในสถานศึกษา เพื่อสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และเชื่อมโยงสู่ภายนอกสถานศึกษาในลักษณะเครือข่ายการจัดการความรู้ต่อไป

3. ผู้บริหารควรมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินระบบเทคโนโลยีที่ใช้และบำรุงรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยืดอายุการใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาดูการจัดการความรู้ให้ครอบคลุมถึงทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการความรู้ระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อตั้งองค์ประกอบที่ทำให้องค์กรนั้น ๆ ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของตนเอง

3. ควรมีการศึกษาถึงผลของการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อผู้เรียน และผู้ปกครอง ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรูปแบบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาต่อไป